

ANTONIO PASCALE

**JASMUS
LENGVINANČIOS
APLINKYBĖS**

Alma littera

Less is more*

Tai ne romanas, o pasivažinėjimas dviračiu. Paantraštė – kasdieniai filosofiniai pamąstymai. Vieną bemiegę naktį sušnibždėjau pats sau: eik tu, ar ne šlykštus pavadinimas? Reikia kažko paprasto.

Taigi per kitas dienas perverčiau visą poezijos almanachą nuo Džovanio Džudičio iki Sandro Penos, mėgindamas surasti, kaip čia pasakius, paveikų sakinį. Ką nors tokio, kas bent jau nusakytų mano psichologinę būseną. Nieko. Reikia pasakyti, almanache buvo nuostabių eilėraščių, bet svarbiausia... žiauri tiesa ta, kad aš labai mėgstu poeziją, nes nesu poetas. Paeiliui esu: a) nenusisekęs muzikantas, b) nenusisekęs režisierius, c) nenusisekęs krepšininkas. Bent jau šiose srityse man nenusisekė. O poezijoje – ne, net nedingtelėjo mintis rašyti eiles.

Poezija ar ne poezija, reikia ko nors paprasto, kartojau sau, ir ne tik tam, kad sugalvočiau pavadinimą, bet pirmiausia tam, kad sukurčiau knygos struktūrą.

Vieną vakarą draugų būryje – per vieną iš tų keistų vakarienių, kurios prasideda puikiai, o baigiasi tuo, kad kiti, ir dėl visai nereikšmingų priežasčių, pamato siaubingus mūsų bruožus, – kalbėjau apie tai su Paola, viena savo trisdešimtmete drauge prodiusere, kilusia iš Florencijos, mergina, kuri dažnai sukryžiuoti rankas klausosi, visuomet išlieka blaivaus proto: ji negeria, nerūko, – kol pradeda kalbėti, o tuomet pamažu įsivažiuoja, atsipalaiduoja, mosikuoja lyg pietietė, juokina ir skaniai kvatojasi atlošusi galvą.

– Argi sunku sugalvoti siužetą? – paklausė ji.

* Mažiau reiškia daugiau (angl.). *Čia ir toliau visos pastabos vertėjos.*

– Sakai, nesunku?

– Taip, kas čia tokio, po velnių? Nieko čia tokio, po velnių!

Ir tuo metu, kai mano draugė kalbėjo ir aiškino – na, sugalvok ką nors paprasta, tarkim: tavasis personažas serga vėžiu, gydytojai sako, kad jis gyvens šešis mėnesius, jam keturiasdešimt septyneri, bet jis nenori taip paprastai atsisveikinti su šiuo pasauliu, visko neįvertinęs, nesuvedęs sąskaitų, nepaaiškinęs praeities įvykių, todėl ir pasakoja apie nereikšmingus kasdienes dalykus, tačiau baisios ligos ir mirties akivaizdoje jie neatrodo banalūs, na, nieko čia tokio, bet yra reikšmingi ir svarbūs; nesakau, kad turi sugalvoti ką nors ypatinga, bet kad skaitytojas bent jau galėtų užsikabinti už kokie nors pasakojimo, žinok, tai svarbu, tiksliau, arba esi kietas rašytojas, prieš kurį telieka pakelti rankas ir pasakyti: daryk su manimi, ką nori, arba neknisk mums proto ir parašyk siužetą, elementaru.

Ir tuo metu, kai Paola maloniai dėstė savo mintis, aš galvoju ne apie knygos siužetą, o apie tai, kad mano dvylikmetė dukra Marijana nuolat keikiasi. Dar visai neseniai buvo tyra ir gležna būtybė, o paskui staiga: kokį čia šūdą mali, neužknisk. Gal tai dėl emancipacijos? Gal ji taip reaguoja į suaugusiųjų konformizmą? Kuo skiriasi dabartinės paauglės nuo mano jaunystės laikų merginų: na, galėčiau parašyti apie tai.

– Ką manai? – paklausiau draugės.

– Po galais, kuo čia dėta tavo dukra? Na ir atradimas! Įžūlios paauglės, eik jau. Siužetas: abejingas tėvas, šiek tiek pasileidęs, subingalvis, manosi viską žinantis. Vieną dieną grįžta į namus, o žmona, kurią laikė tarnaitė, išėjo. Lieka su storžieve, įtūžusia akiplėša dukra. Ką jam daryti? Turi permąstyti visą savo gyvenimą ir taip toliau. Pasitelkęs siužetą, gali papasakoti apie viską, net ir apie savo įžūlią dukterį, gali ramiai išsakyti viską, kas tik šauna į galvą. Nesakau, kad turi parašyti kokį nors siaubo romaną: pasakok paprastus dalykus.

– Tai gal aš tas subingalvis tėvas?

Kadangi buvome susirinkę vakarienės, – kaip tik vienos iš tų keistų vakarienių, kurios baigiasi tuo, kad kiti pamato bjaurius

mūsų charakterio bruožus, – režisierius Džakomas, mėginantis pastatyti pirmąjį savo filmą (jau dešimt metų mėgina), atsistoja, papurto savo juodas garbanas ir taria: pažaiskime pantomimą. O kadangi buvome ne tik savotiškoje vakarieniėje, bet čia atėjo ir žmonių, kurie dirba filmų kūrybinėse komandose, žaidėme „Atspėk filmo pavadinimą“. Taigi man kliuvo Pazolinio filmas „Varškė“. Pradėjau nuo išrūgų. Tai yra iš pradžių pamėgdžiojau gyvatę, kandančią į krūtinę, ir kai manęs jau daug kartų paklausė: ką tu čia darai, kažkas pasakė: gyvatė. Gerai, paskui apsimečiau duriantis švirkštą, ir vėl po gausybės klausimų: ką tu čia išdarinėji, kažkas tarė: išrūgos, bet tuomet Paola – ji žaidė priešininkų komandoje – ėmė vaikščioti keturiomis ir mėgdžioti ožką, kuriai laša pienas. Visi choru: varškė, varškė, varškė.

– Negaliu patikėti: išrūgos... Sakau, tu nesugebi paprastų dalykų! Išrūgos?!

– Bet be išrūgų nepadarysi varškės.

– Tu net ir rašydamas romanus negali apsieiti be ožkos. Negaliu patikėti... Išrūgos...

Debiutavau prieš prasidedant naujam tūkstantmečiui su keista knyga „Išsiblaškęs miestas“. Pagrindinio veikėjo nebuvo. Tiksliau, pagrindinis veikėjas buvo miestas, Kazerta su visais savo priemiesčiais. Priemiesčiai kalbėjo, pasakojo apie save.

Buvau niekam nežinomas, labai drovėjausi, kai reikėdavo pasisakyti viešai, kankino disleksija, disgrafija ir kitos bėdos, klaidingai derinau gramatines formas, nukrypdavau nuo temos, šnekėjau tyliai.

2003 metais pasirodė „Jausmų puoselėjimas“. Visi man sakė: koks puikus pavadinimas. Parašiau begales asmeninių dedikacijų (pastebėjau, kad šis žanras man sekasi geriau nei kitiems), ir visos jos baigdavosi taip: „Ši knyga tau, kad puoselėtum savo ateities svajones.“

Buvau pradėtas kvieisti į televiziją. Pirmas klausimas, kurį man uždavė televizijoje: ką reiškia „Jausmų puoselėjimas“? Nespėjau

paaikškinti, nes vedėjas manęs paklausė: „Ar tai praktinių patarimų knyga?“ – „Ne, – atsakiau, – visai ne“, – ir po interviu, nes baigėsi laikas.

Bet aš jaučiausi stiprus, jau laisvai kalbėjau per konferencijas, eidavau į daugybę vakarienių, kur mažiausiai pusė stalo draugų man sakydavo: „Neskaičiau „Jausmų puoselėjimo“, bet koks puiškus pavadinimas.“ Kritikai parašė: trys iš septynių apsakymų – tikrai geri (bet visuomet paminėdavo skirtingus apsakymus), o dabar lauksime, kada Paskalė išbandys jėgas rašydamas romaną.

Laukdamas susirgau. Vieną dieną pabudau ir pamačiau, kad pavirtau pūšlių nusėta būtybe. Dilgėlinė. Tai nuo įtampos. Šitaip man pasakė Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo dermatologijos centre. Išgersi antihistamininių vaistų ir praeis. Jau po trečiosios tabletės pūslės visiškai išnyko. Koks aš stiprus, pagalvojau. Po dviejų dienų prasidėjo siaubingas dermatitas. Nuo įtampos.

– Kaip suprasti? – paklausiau dermatologo Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo dermatologijos centre.

– Iš kur man žinot: pažvelk į savo vidų.

Jei bent trumpam pamąstysite, žvelgti į savo vidų – iš tiesų pražūtinga, o į kurią dar vietą žvelgti? Vis dėlto pradėjau žvelgti į vidų. Rezultatas: dar labiau susirgau.

– Homeopatija, – patarė viena neapolietė rašytoja, savo namuose Neapolyje per vakarienę vaišindama mane makrobiotinėmis patiekalais.

– Apsinuodijimas, – po kelių valandų pasakė gydytojas ligoninės priimamajame. – Midijos?

– Makrobiotinis maistas.

– Makrobiotinis? Neapolyje? Na, jūs žaidžiate su ugnimi.

Pablogėjo. Rijau kortizoną. Kol sutikau Luidžį. Iš profesijos jis ne tik dailininkas, bet ir paleistuvis. Vaikšto šiek tiek nuleidęs dešinę petį, taip gyvenimas lengviau teka, kaip tik iš kairės į dešinę, visuomet susierzinęs, kol pamato kokią merginą, o tuomet iš karto pažiūri į ją, ji nustemba (nustemba, kad ja domisi vienas toks

iš prigimties susierzinęs), jis viską meta ir kalba tik su ta mergina, šypsosi ir pagyvėja, vienu žodžiu, Luidžis man tarė:

– Kaip suprasti, kad tu žvelgi į savo vidų?

– Taip, sako, kad nuo įtampos. Mane kankina kaltė, tas jausmas ėda mano kūną.

– Ir tu žiūri į savo vidų?

– Taip. Kankina kaltė...

– Išprotėjai? Nori kankintis? Niekuomet nesikreipk į mechaniką, jei nori, kad tau patikrintų sveikatą. Suranda visokiausių bjaurysčių, o juk jų nebegali išgydyti, ką čia sugalvojai? Nesuk sau galvos. Sakau, kol širdis dar laiko...

Paklausiau patarimo, ėmiau vėl mėgautis gyvenimu.

Pasveikau ir parašiau romaną.

Knygoje pasakojau apie Vinčenco Postiljonės nuotykius, jis nori parašyti romaną apie sergančią Italiją ir pats suserga.

– Koks pavadinimas? – klausinėjo manęs.

– Ką žinau.

Pavadinimas turėjo būti gražesnis už „Jausmų puoselėjimą“. Galvojau, galvojau ir sugalvojau: „Grožis išnyksta“, žodžiai iš vieno Sandro Penos eilėraščio.

– Gerai, – tarė mano knygos redaktorius. – Grožis išnyksta, – susimąstęs, žiūrėdamas į viršų, pakartojo pavadinimą. – Gerai, gerai. Bet kaip suprasti? Ką tai reiškia?

Pavadinimo nepakeičiau. Praėjus aštuoniolikai valandų po to, kai knygynuose pasirodė romanas, internetiniame knygyne IBS buvo parašytas pirmas įvertinimas: „Koks nevykęs pavadinimas!“ Po trijų dienų – pirma neigiama kritika, maždaug tokia: „Grožis išnyksta? Matyti.“

Visi man ėmė sakyti, kad rašyčiau ką nors „paprastesnio“, *less is more*.

Iš nevilties, lyg šviesos ieškantis naktinis drugys, parašiau penkis apsakymus, toliau pasakojau Vinčenco Postiljonės nuotykius. Mėginau sukurti aiškias temines linijas: vaikystė, paauglystė, tėvystė. Karštligiškai, dažnai naktimis, tamsoje, susinervinęs kūriau faktus, veikėjus, įvykius.

Taip gimė „Prašėjo laikas“. Laimėjau Bergamo premiją, ją man įteikė Abrahamas Jehošua. Per pusryčius norėjau su juo pasikalbėti apie stilių, šis klausimas mane labai užveda. Bet pokalbis baigėsi greitai, kelyje tarp Bergamo ir Malpensos. Mašina turėjo atvažiuoti jo paimti dešimtą valandą, o lėktuvas – išskristi dvyliką. Pasakiau, kad niekaip nespėsiu. Jis man atsakė: „Esi neurotiškas žydas.“ O aš jam tariu: „Ir aš, neurotiškas kazertietis.“ Buvau teisus, kazertiečiai neurozėmis pralenkia žydus: jis pavėlavo į lėktuvą.

Premijos. Premijos. Daug jų. Ir jei tau įteikia premiją, tai duoda ir lentelę. Iš pradžių, pagautas džiaugsmo, nekreipiau dėmesio į atminimo lentelių dydį. Pavyzdžiui, kartą laimėjau premiją, tūkstančio eurų čekį ir, žinoma, atminimo lentelę. Didelė kaip paminklinė lenta, sunki, varinė, ant jos milžiniškomis raidėmis išgraviruotas mano vardas. Ją nukalė vienas menininkas, regis, jo kūriniai gerai perkami (po daugelio metų, vieną bemiegę naktį, pamačiau, kaip per TV parduotuvę vedėjas reklamavo šio menininko statulą). Čia, oro uosto patikros punkte, pradės viskas cypėti, pagalvojau. Prislėgtas tokios naštos ir nerimo, palikau ją oro uoste, prakeikdamas tos premijos konkurso organizatorius. Po trijų dienų į duris pasibeldė kurjeris, visas suprakaitavęs, burnodamas prieš Mergelę Mariją lyg uosto krovikas. Rankose – labai sunkus siuntinys. Atplėšiau, o ten – atminimo lentelė. Ir laiškas: radome jūsų lentelę, esame įsitikinę, kad jums bus malonu ją gauti.

Įsiutęs išvežiau visas lenteles į tėvų namus Kazertoje. Mano motina didžiuodamasi išstatė visas jas knygų lentynoje. Bet vieną dieną, kai mano tėvas ieškojo vienos knygos, taip pasakojo mano motina, nes po daugelio metų pertraukos norėjo vėl pradėti skaityti, užkliudė vieną lentelę, o ji virsdama, kaip domino žaidime, užkliudė kitas, ir paskutinė, pati sunkiausia, nukrito jam ant kojos. Tėvas, taip pasakojo mano motina, ėmė burnoti prieš šv. Oną, tai yra Kazertos globėją (ir Mergelės Marijos motiną), ir šv. Pranciškų, Italijos globėją. Nuo to laiko, taip pasakojo mano motina, tėvas nutarė nebeskaityti, o lenteles sukrovė garaže.

Šiaip ar taip, „Praėjo laikas“ sulaukė palankių recenzijų. Ne tokiose palankiose recenzijose buvo iš esmės rašoma: bet gal jau gana autobiografijos. Tad nusprendžiau parašyti nedidelę esė pavadinimu „Kas jums tai pasakė?“ Rašiau, kad kritikai nesuvokia rašytojo darbo, visi dalykai yra autobiografiški, bet kiekviena vykusi autobiografija yra melaginga. Nebuvau net įpusėjęs esė, kai man paskambino viena jauna rašytoja. Ji perskaitė „Praėjo laikas“ ir pasakė: „Kaip tau pasisekė, kad tavo tėvas buvo toks kaip Postiljonės.“

Nusprendžiau nerašyti esė. Veltui plušu, pagalvoju.

Nuotaika subjuro. Išliejau pyktį ant Danielos, savo žmonos, ir ant Brando su Marijana, ant visų, kas tik pasimaišydavo po kojomis, ėmiau elgtis kaip tipiškas rašytojas, kurio niekas, ničniekas pasaulyje nesupranta.

Dalyvavau literatūrinės premijos „Paskutinė siena“ konkurse. Skaitytojų mėgėjų žiuri turėjo išrinkti laimėtoją iš trijų geriausių. Reikėjo tarti žodį publikai. Iš paskutiniųjų stengiausi, bet vėliau, trumpam išsiblaškęs, ištariau akronimą GMO. Viena ponija iš publikos, ji iki tos akimirkos buvo viskuo patenkinta, paklausė manęs: „GMO? Jūs prieš?“ – „Ne, už“, – atsakiau ir pamačiau, kaip ėmė niuktis susirinkusiųjų veidai. Pradėjau karštai diskutuoti ir visiems laikams atsisveikinau su literatūrine premija „Paskutinė siena“.

Sudėtingi dalykai, svarsčiau apie GMO: mes taip atpratome mąstyti apie reikšmių atspalvius, kad sukuriame tariamus monstrus, nes nenorime pasistengti suprasti. Sudėtingi dalykai. Tikras iššūkis demokratijai, be to, viltis man kituose apdovanojimuose. Antraip laimės tie, kurie viską supaprastina.

Jau dvidešimt metų dirbau Žemės ūkio ministerijoje (jau keletą metų – ne visu etatu, dvi dienas per savaitę, iš eilės pirmadieniais ir antradieniais). Domėjausi žemdirbyste daugiau nei dvidešimt septynerius metus. Dažnai ilgas valandas praleisdavau skaitydamas žurnalą „Žemės ūkio naujienos“ ir *peer reviewed**

* Recenzuojamus (angl.).

mokslinius tyrimus. Tariau pats sau, jei norime papasakoti sudėtingą mūsų rūšies kelią, galime pasitelkti žemdirbystę. Jei norime nugalėti tuos, kurie viską supaprastina. Taip, pagalvojau pagautas romantiškos karštinės, išėikime į aikštę. Prabilikime apie žemdirbystę. Bet iš pradžių buvo sunku, kas klausysis ministerijos tarautojo, kuriam sunkiai sekasi rašyti prozą? Net ir ministerijoje manęs, kaip rašytojo, niekas nesiklausė. Vienu žodžiu, su manimi konsultuodavosi, jei reikėdavo parašyti sveikinimą ar užuojautą atviruke, arba galbūt krikštynoms ar sutvirtinimo sakramentui, vieną kartą kreipėsi net dėl pasirengimo santuokai kursų: būsimi jaunavedžiai labai išsigandę, parašyk kokią gražią mintį.

Laimei, vieną vakarą man paskambino Antonijus Penakis ir paklausė: „Ar galėtum pasakyti, kiek kilogramų sėklų reikėjo hektarui kviečių? Tarpukaryje, Musolinio laikais.“ Jis rašė „Musolinio kanalą“. Ir taip apsidžiaugė, kad aš gerai nusimanau apie žemdirbystę, jog tarė: „Savo romano veikėją agronomą pavadinsiu tavo vardu, Antonijus Paskalė.“ – „Dėkui“, – atsakiau. Po mėnesio paskambino dar kartą: „Ei, agronomas elgiasi kaip šūdo gabalas, man labai gaila, žinai, kaip viskas vyksta, ką jis išdarinėja, ar ištrinti tavo vardą?“ – „Juokauji, ar ką? – atsakiau. – Nusispjaut, mes, rašytojai, suprantame, kaip viskas vyksta.“ – „Šaunuolis, – tarė, – aš jau taisau korektūros klaidas, užknistų keist vardus.“ Kai pasirodė knyga, jauna rašytoja feisbuke parašė: „Penakis prieš visus sugėdijo Paskalę, ir jam jau atsibodo, kad Paskalė rašo vien tik apie save.“

Viską mečiau. Ėmiau rašyti tik esė ir pjeses teatrui. Suvaidinau eksperimentiniame kino filme „Apijaus kelias“. Pirmojoje filmo scenoje bėgau per Apijaus akveduko griuvėsius. Tą dieną smarkiai ir smulkiai lijo, amžinybės fone – tik mano žingsniai, bėgau šokinėdamas per balas: bus graži scena, pagalvojau. Vėliau iš tamsos tyloje išniro šuo ir vos neįkando man į koją.

Kartu su Mauru Džoja parašiau miuziklą. Jis dainavo, aš kalbėjau. Išvykome į gastroles po Prancūziją. Vaidinau Paryžiaus miesto teatre. Muzikantai jaudinosi, Mauro Džojos balsas drebėjo. O aš buvau ramus. Spektaklio viduryje, kaip buvo numatyta

scenarijuje, turėjome persirengti smokingais. Kada dar apsiliksiu smokingą, pagalvoju. Sulaukėme didžiulio pasisekimo. Publika kvatojosi ir plojo. Po biso, po mums pasiūstų bučinių, po to, kai mums buvo numesta gėlių, patraukiau link persirengimo kambario ir nusišypsojau teatro direktoriui, jis man tarė pro pusiau sučiauptas lūpas, lyg iš burnos sklistų nemalonus kvapas: „Batai su tokiais batraiščiais prie smokingo netinka.“

Vėliau ėmiau skaityti astronomijos, astrofizikos, agronomijos, fizikos, kvantinės, mechaninės fizikos, biotechnologijų, robotikos, mikrobiologijos, raugintų pieno produktų mikrobiologijos knygas, skaičiau apie medžiagas, audinius, (saulės, vėjo, atominės) energijos problemas ir kiekvienąkart norėjau parašyti istoriją astronomijos, astrofizikos, agronomijos ir kita tema.

Tuo metu, kai galvoje tvyrojo tokia sumaištis, gyvenimas ėjo tai blogyn, tai geryn. Blogyn, nes nesugalvodavau siužetų, o jei ir sugalvodavau, tai jie būdavo tokie dirbtiniai ir netikri, kad geriau būdavo visiškai juos ištrinti ir kalbėti astronomijos, astrofizikos, agronomijos ir panašiomis temomis. O geryn, nes gyvenimas tęsėsi, kamavo nugaros skausmai, leisdavausi į prisiminimus, nukrypdavau nuo temos, mėgindavau susieti visiškai nesusiejamus faktus. Tuo metu Marijana sakydavo „šūdas“, Brandas žaisdavo futbolą, o Daniela pati sau kartodavo: ką aš blogo padariau?

Geryn, nes nutikdavo juokingų, komiškų ir labai kasdieniškų dalykų. Mano draugė Paola: „O, jei tik tu mokėtum rašyti... Įdarbinčiau tave scenaristu. Sugalvok siužetą: tavajam veikėjui smegenų auglys, jis neprisimena, kas toks esąs, iš intelektualo virsta komiku. Arba naktį miršta žmona, aneurizma, ką jam daryti? Paprastas siužetas, ko čia tokio reikia? O, jei tik tu mokėtum rašyti.“

Daniela man kartodavo: „Jei kokioje nors savo knygoje parašysi, kad aš miriau, prisiekiu, kreipsiuosi į policiją. Jei parašysi, kad mirė mūsų vaikai, nužudysiu tave.“ Aiškindavau jai: „Na, tikroji realybė ir knygoje vaizduojama realybė yra du nesusiję dalykai. Ar žinai, kaip viskas buvo su Penakiu? Iš pradžių knygos „Mussolinio kanalas“ veikėjas agronomas buvo geras, vėliau – blogas, ir

todėl...“ – „Aš kreipsiuosi į policiją arba nužudysiu tave“, – kartodavo man Daniela.

Ėmė kankinti nemiga, graužiausi. Trūko miego, todėl svaičiojau, negalėjau susikaupti, ėmiau vaikščioti pakrypęs į šoną, eidavau į keistas vakarienes. Bet gyvenimas tekėjo savo vaga. Pasidariau smalsus, susipažindavau su žmonėmis ir galvodavau: žiūrėk, kokia paprasta istorija, reikia ją papasakoti. Bet nieko. Paola man pasiūlė mažiausiai tris įdomius siužetus, mėginau, bet galiausiai išrūgos imdavo viršų, o mano galvoje siužetas fermentuodavosi, plėsdavosi arba iširdavo, ir – sudie, ožkos...

Vieną dieną sutinku savo draugę prancūzę Veronikę, ji man sako su prancūzišku akcentu: „Kuri *otofiksjon*.“ – „*Autofiction*“*, – pakartoju. „*Otofiksjon*, – ištaria ji, ištirpdydama šį žodį saldžioje s raidės jūroje. – Prancūzijoje šis žanras labai populiarus. Nieko keisto. Pradėk tokia mintimi: dabar viskas yra vieša. Paprastai tie, kurie tave kaltina dėl siauro požiūro, tai rašo tinklaraštyje, kuriaime pasakoja apie savo gyvenimo įvykius. Būtent tokios žaidimo taisyklės: turime sureikšminti bereikšmius dalykus. Kurti istorijas ir siužetus pradėdami nuo įprastų nutikimų, tačiau tų nutikimų negalime numatyti. Nelengva atpažinti lemtingą atsitiktinumą: turi ilgai laukti, ir galiausiai, kaip ir dzenbudizmo praktikoje, jis nutinka. Viskas remiasi tikslumu. Kuo tiksliau aprašai detales, tuo daugiau gali išgalvoti. Nes iš esmės rašai vien tik apie save, arba nerašai, viskas priklauso nuo to, ar tavo požiūris platus.“

Nekenčiu posakio *lemtingas atsitiktinumas*, bet dėl viso kito pritariau. Ne tiek dėl to, ką paaiškinu apie *autofiction*, kiek dėl to, kad kartais viskas priklauso tik nuo tono ir partitūros: vienu žodžiu, man labai patiko, kaip skambėjo prancūziškai ištartas *otofiksjon*.

Turėjau sugalvoti tik pavadinimą, kažką paprasto, bet kad nebūtų paprasta, ožka, nors, tiesą sakant, knygoje kalbama apie išrūgas.

* Autofikcija (angl.) – autobiografiniais faktais paremta išgalvota istorija.

– Papasakok trumpai, apie ką tavo knyga? – galiausiai paprašė Paola.

– Na, vienas rašytojas nebesugeba rašyti prozos. Nori rašyti, bet, kaip čia pasakius, atsitrenkia į sieną: pavadinkime tai siužetu, tradicine struktūra...

– Trumpiau, – sako mano draugė, – trumpiau, eik prie reikalo.

– Rašytojas važinėjasi dviračiu ir stebi žmones...

– Hm.

– Jis nori sukurti dokumentinį filmą apie jausmus.

– Tas planas žlugo, tu dėl to kaltas!

– Bet tema – ta pati: kūrybinę krizę išgyvenantis rašytojas stebi save ir kitus, kad galėtų papasakoti savo ir kitų istorijas. Pavyzdžiui, čia susirinkę žmonės. Matai pasileidėlį Luidžį, režisierių Džakomą, jam nesiseka dirbti.

– Nei dulkintis.

– Tai jau taip, matai visus kitus čia susirinkusius, visų jų istorijos įdomios, pavyzdžiui, ir tavo istorija, juk prieš keletą mėnesių nesikeikei, kas tau nutiko?

– Nepasakosiu tau.

– Nagi, papasakok.

– Ne, nes dar imsi ir parašysi.

– Baik tu, nerašysiu. Juk nesugalvoju jokių siužetų. Tiksliau... tu pasikeitei: tos tavo jausmų problemos, ar šitie žmonės kaip nors susiję, ar ne?

– Matai tą?

– Ką?

– Tą su kirpčiukais, Vitorijų.

– Šunsnukis, kokių reta...

– Na, tu nesuprasi... ir dar, tu kaltas dėl to, kas įvyko, kad jau taip.

– Aš?

– Tu ir tavo dokumentinis filmas, kurio net nepastatėme...

– Ne, palauk, dabar geriau pasirengsime dokumentiniam filmui, žinai, ką šįryt sugalvojau...

- Ką sugalvojai?
- Įsikaliau sau į galvą, kad noriu vaidinti pornografiniame filme.
- Vaidinti?
- Taip, būsiu aktorius.
- Tu?
- Žinoma, o ką turėčiau daryti? Negi eisi pasižvalgyti po filmavimo aikštelę. Na, reikia drįsti išbandyti savo jėgas. Kad ir kaip ten būtų, iš pradžių tu papasakok, kas jis toks.
- Kad tu žinotum, kas atsitiko, net nepalyginsi su porno.

Bet pradėkim nuo pradžių. Nuo tada, kai nusipirkau dviratį, ėmiau galvoti, kad visai nenoriu rašyti romano, ir pagaliau...

Bike sharing* 2.0

Jau senokai nevažinėju automobiliu. Ar palaikau žaliųjų idėjas? Na, Romoje automobilis kelia tik įtampą. Kartą sugaišau pusantros valandos, kol jį pastačiau. Kitą kartą turėjau valgyti automobilyje, nes buvo sekmadienis ir neradau laisvos vietos, kad ir kiek sukiniėjasi. Todėl sustojau antroje eilėje, o Daniela man atnešė sumuštinį ir vandens buteliuką: ką galėjau padaryti?

Vienas sau žiūrėjau, kaip sutemos ima gauti kvartalą, valgiau sumuštinį, o trupiniai byrėjo ant manęs: dėl viso šito pasijau... pasijutau lyg... na, vienu žodžiu, aišku, nepasijutau poetu, nes nei tada, nei dabar į galvą nešovė joks palyginimas. Taigi vienas sau automobilyje, su sumuštinium, nusėtas trupinių, nesugebantis rašyti eilių, kaip, jūsų nuomone, turėjau jaustis?

Kaip tas, kuriam tuo geriau, kuo jis mažiau važinėja automobiliu. Taigi turiu motorolerį. Daug jų turėjau, dabar turiu „Piaggio“ įmonėje pagamintą „Liberty 150“. Bet ir motoroleris man pradeda atsibosti: draudimas, transporto priemonės naudotojo mokestis (visuomet pamirštu jį susimokėti ir gaunu baudą), o ypač todėl, kad senstu: refleksai jau nebe tokie kaip anksčiau, žinote, kaip būna, duobės, kartais nukrenti. Dar ir per daug saldumynų, prastai išsiskiria insulinas, riebalai ant pilvo, na, kiti siūlo šiek tiek pajudėti, nes man dar ir nugarą skauda. Tad nusipirkau dviratį. Bet jis mano sūnaus. Tačiau ir aš juo važinėju, nes, kai tik įmanoma, man patinka keistis daiktais. Ar palaikau žaliųjų idėjas, bendrą turą? Na, gal ir taip, juk balsuoju už kairiuosius.

* Miesto dviračių nuomos stotelės (angl.).

Sakau tai, nes prieš įsigydamas dviratį pasidomėjau miesto dviračių nuomos stotelėmis. Taip, man patinka ne turėti, o nuomotis. Panaudos modelis, ar ne? „Xerox Corporation“ nuomoja kopijavimo aparatus: jie ne tavo, tu juos pasiskolini. Ką darai su kopijavimo aparatu? Naudojiesi, ar ne taip? Juk jis ne tavo. Tas pats su automobiliu ir dviračiu.

Tačiau ir deja, Romoje beveik visos miesto dviračių nuomos stotelės yra centrinėje dalyje. Kampo dei Fjori aikštėje, Largo Ardžen-tinos aikštėje, prie Panteono, Tautos aikštėje ir keletas San Lorenzo bei Nomentanos kvartaluose. Aš gyvenu Donos Olimpijos gatvėje, naujajame prastuomenės tankiai gyvenamame Monteverdžio kvar-tale, tad iki biuro galėčiau važiuoti dviračiu, šeši kilometrai kelio, tik reikėtų, kad šalia namų būtų miesto dviračių nuomos stotelė.

Bet jos nėra.

Prisipažinsiu: mane tai erzino. O kaip pažangus „Xerox Cor-poration“ modelis? Sutikdavau žmonių (kartais pažįstamų) su išsinuomotais dviračiais ir pavydėjau jiems. Kodėl jūs taip, o aš ne? Atrodė, lyg jie pasididžiavimo kupinu žvilgsniu sakytų: kai va-žiuoji dviračiu, padarai pasaulį geresnį, „ne“ kietosioms dalelėms ir „ne“ įtampai. Jūs teisūs, sakydavau, tiksliau, ne todėl, kad aš iš tiesų palaikau žaliųjų idėjas ar siekiu įrodyti, jog man rūpi eko-logija, ne, tačiau man labiau patinka ne turėti, o nuomotis. Taigi:

– Iš kur pasiėmei dviratį?

– Čia! Kampo dei Fjori aikštėje yra puiki miesto dviračių nuo-mos stotelė.

– O kur gyvenai?

– Čia! Už poros žingsnių nuo Kampo dei Fjori aikštės.

– A!

Grįždavau motoroleriu į namus, toks prislėgtas lyg... na gerai, prislėgtas ir galvodamas apie štai tokį paradoksą: ar tik tie, kurie gyvena centre ir turi pakankamai pinigų susimokėti už buto nuo-mą centre, kuriems ir taip jau pasisekė, nes mėgaujasi barokine Roma, ar tik jie gali tausoti gamtą ir gelbėti pasaulį nuo transporto spūsčių ir kietųjų dalelių?

Pasisekė trejopai: gyveni centre, už poros žingsnių nuo namų – dviračių nuomos stotelė, ir žiūri į mane, rodydamas moralinį pranašumą, dabar, kai prislėgtas važiuoju namo motoroleriu, dar pasakysiu, kad tas moralinis pranašumas būdingas tam tikriems pasiturintiems gamtos puoselėtojams.

O kaip turėčiau pasielgti, tariau sau, gal paskelbti karą savivaldybės administracijai? Įsigysiu dviratį, ką jau darysi su tuo „Xerox Corporation“ modeliu.

Man reikia dviračio, nes mane kamuoja dar ir nemiga. Man sako, tai dėl įtampos, nemiegi, nes neatsipalaiduoji. Pagalvoju, kad mindamas dviratį pavargsiu, tai miegosiu kaip užmuštas.

Paprašiau ir tvirtos grandinės.

– Kam, kur laikysi dviratį? – paklausė manęs pardavėjas.

– Apačioje, prie namų.

– Apačioje? Ne viršuje?

– Na ne, viršuje ne, mūsų balkonas labai mažas. Dar ir žmona skundžiasi, kad nėra kur skalbinių džiauti.

– A! Man iš to jokios naudos... – taria pridėjęs ranką prie krūtinės, – bet žinai, jei paliksi dviratį apačioje, paskui neberasi. Per naktį.

– Kaip tai, jei paliksiu dviratį apačioje, tai jo nerasiu? O kodėl?

– Spėk: pro šalį eis rumunai ir išsigabens jį.

– Na gerai, tai nusipirksiu užraktą, ar ne? Tokį, kad ir su pa-trankomis nenutrauktų.

– Taip, kaip tau gerai! Jie, rumunai, turi reples, kurios net ir plieną perkerpa. Netiki? Klausyk, nueik į „Brico“ arba, ką žinau, į „Artfer“ parduotuvę ir pamatysi, kokiomis replėmis ten prekiaujama. Siaubingi įrankiai. Ir žinai, kas jas perka? Rumunai. Naktį ateina, nukerpa grandinę ir išsigabena dviratį.

– Tai užrakto nereikia?

– Ne, vis tiek turi jį nusipirkti, juk jei eisi į kiną ir paliksi dviratį lauke porai valandų, gali jo neberasti. Sakau, man iš to jokios naudos, – vis dar glosto krūtinę, ne, dabar jau spaudžia ranką prie širdies.

– Ir tai man sakai dabar? Kai nusipirkau dviratį? Kaip supras-
ti? Nueisiu į kiną, paliksiu dviratį lauke ir paskui jo nerasiu?

– Taip. Vis tie rumunai. Jie sukiojasi su replėmis. Čia, priešais
parduotuvę, iš manęs pavogė du dviračius.

– Ar jie buvo prirakinti?

– Ne, nebuvo.

– A, gerai, aš jį prirakinsiu.

– Ką čia bepridursi, – taria kilstelėjęs antakius. – Sėkmės. Ateis
rumunai... Paskui turėsi eiti į sendaikčių turgų prie Porta Portézės
ir ten vėl nusipirksi savąjį dviratį, už pusę kainos. Bet išėitis yra.

Na taip! Turiu surasti išeitį! Įsigijau dviratį, norėdamas suma-
žinti kietųjų dalelių ir skleisti keitimosi idėją, jei ne, tai kaip kitaip
prikelsime kairiuosius? Konkrečiais darbais, ar ne taip?

– Išėitis tokia, – taria man, – reikia nuimti ratą ir balnelį. Žiū-
rėk. Tavo dviračio ratas akimirksniu nususuka, nuimi šitą... ir viskas!

– A! Supratau. Ir ką? Eiti į filmą su ratu ar balneliu rankoje?
Net nežinau, ar mane įleis.

– Jei dėl to, tai visuomet rasi įvairių aksesuarų: matai tą krep-
šį? Jis skirtas ratui, galėsi ant peties užsimetęs neštis.

– Ratą ant peties?

– Žinai, šiaip ar taip, bus geriau, jei pasiimsi balnelį arba ratą,
nes jei ne rumunai, galbūt kas nors kitas eis pro šalį, šiaip, užsi-
manys arba jam prisireiks, ir pavogs nuo tavo dviračio balnelį arba
ratą, žiūrėk, kaip lengva juos pavogti. Atsuki šitą, ir cakt.

– Supratau, jau rodei. O gal galima ką nors padaryti, kad taip
greitai nenusuktų rato?

– Taip, galima uždėti spyną...

A.

O tie, kurie ima dviračius iš miesto dviračių nuomos stotelių?
Ar rumunai nevagia tų dviračių?

Pasikalbu su žmona.

– Balkone? Ne! Ne! O skalbiniai? Pelargonijos, keli baziliko
krūmeliai, kuriuos ten auginame? Ar tu nesiklausai, ką sako tavo

draugai architektai? Jie siūlo balkonuose veisti bites arba įsirengti daržą, o tu prisistatai su dviračiu?

Ech, sakau, bet juk jie susidėję su tais, kurie nuomojasi dviračius iš nuomos stotelių Kampo dei Fjori aikštėje, ta pati kompanija. Na gerai, pamėginkime į garažą. Galime pamėginti, bet problemos neišspręsimė: naktį – saugioje vietoje, bet dieną, jei tik trumpam jį paliksi ir nusiųsi, ateis vienas koks nešinas replėmis ir išsigabens jį... Bet su ratu ant peties – ne, juk jis sveria, suprakaituosiu.

Šiaip ar taip, garažas brangiai kainuoja. Kai paskaičiuoji – absurdas: jei dviratį pavogs po trijų mėnesių, turint galvoje, kad garažas kainuoja trisdešimt eurų per mėnesį, o už dviratį sumokėjome šimtą šešiasdešimt, ir turint galvoje, kad jei jį pavogs, pasukui sendaikčių turguje prie Porta Portézės nusipirksime tą patį už pusę kainos...

Vienu žodžiu, galiausiai dviratis stovi balkone.

O kai dviračio reikia sūnui, jam sakom:

– Žiūrėk tu man, neišleisk jo iš akių: viena akimi žiūrėk į kamuolį, kita – į dviratį.

– O, tėt, bet aš turiu įdėmiai žiūrėti į kamuolį, kitaip treneris žiauriai užsisės, jau dabar puojasi dėl „Romos“ futbolo komandos, – mat mano sūnus serga už „Romą“, todėl jis labai susinervinęs, – aš jį tvirtai prirakinsiu, bet jei pavogs, teks susitaikyti, blogiausiu atveju nueisime į sendaikčių turgų prie Porta Portézės, ir treneris taip padarė, nes ir jo dviratį buvo pavogę, bent kartą tau tikrai taip nutiks, šitaip man sakė treneris.

Bet kai būnu centre, matau tuos, kurie išeina iš namų, išsitraukia iš piniginės kortelę, pypt!, pasiima dviratį nuomos stotelėje ir važiuoja vaduoti pasaulio nuo kietųjų dalelių.

Mieli rumunai, jei jūs išties egzistuojate ir sukiojate su replėmis, ir mieli visi tie, kurie vagiate dviračius, žinokite, eismas čia baisus, dar pridėkite įtampą ir nemigą, valandą, kol pasistatai automobilį, ir tai, kad gyvenimas trumpas, tad kodėl prabanga

išsinuomoti dviratį nuomos stotelėje gali pasinaudoti tik gyventieji centre?

Padarykime štai taip: jei pamatysite baltą kalnų dviratį, pastatytą Donos Olimpijos gatvėje ar šalia kino teatro, žinokite, kad jis mano. Nevokite jo, nes aš jums jį paskolinsiu. Kokybinis šuolis, padarykime pasaulį geresnį, gana su ta nuosavybe, sekime „Xerox Corporation“ pavyzdžiu, jei galime, keiskimės daiktais: jūs man paskolinsite reples, o aš jums – dviratį.

Ir praneškite man, ačiū.